

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА У СУЧАСНОМУ ОСВІТЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

В умовах трансформації економічної системи України та необхідності прискорення соціально-економічного розвитку гостро постає проблема забезпечення високого рівня економічної та підприємницької компетентності.

Ініціативність і підприємливість є однією з ключових життєвих компетентностей освіти впродовж життя, запропонованих Європейським Парламентом та Радою Європи та визначено Концепцією «Нової української школи». Ініціативність і підприємливість розглядається як уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Підприємництво є проявом науково-технічної, економічної, організаційної творчості, ініціативності, новаторства. Наявність підприємницької компетентності дає змогу знаходити та застосовувати оптимальне поєднання ресурсів, створювати і впроваджувати в педагогічну діяльність інновації, йти на певний ризик, необхідний для виконання поставленої мети. Підприємницька компетентність пов'язана із самоорганізованістю, діловими та особистісними якостями, ефективністю управління. Важливими є лідерські якості, уміння розв'язувати конфліктні ситуації, приймати рішення в умовах невизначеності, працювати в команді, стимулювати й мотивувати зусилля здобувачів освіти. Актуальність формування підприємницької компетентності особистості здобувача освіти вимагає кардинальних змін в професійній системі підготовки вчителя, що визначає педагога, як професіонала своєї справи, творчого, креативного, здатного реагувати на вимоги часу та формувати в учнів ключові життєві компетентності, необхідні їм для професійного самовизначення, що в подальшому впливатиме на розвиток майбутнього нації.

Будь-яка діяльність відбувається під впливом мотивів, адже спрямована на досягнення певних цілей. Мотиваційно-ціннісний компонент забезпечує передумови для реалізації інших структурних компонентів, визначає позитивне ставлення до своєї професії, рівень усвідомленості цінності знань для розвитку своєї особистості та виступає базовою характеристикою готовності до професійної діяльності. Остання, в свою чергу, включає формування та розвиток професійних якостей фахівця, з-поміж яких ретельність та системність в роботі, відповідальність, дисциплінованість, цілеспрямованість, оперативність (швидке реагування на різноманітні ситуації), ділова завзятість і наполегливість, ерудованість, впевненість у собі.

Щодо формування діяльнісного компоненту підприємницької компетентності нами було запропоновано використання активних форм роботи, зокрема тренінги:

- 1) професійний тренінг (бізнес-тренінг, бізнес-освіта, корпоративний, маркетинг-тренінг);
- 2) тренінг лідерства (ведення переговорів, управління персоналом);
- 3) соціально-психологічний тренінг (зорієнтований на розвиток соціально-психологічних характеристик особистості підприємця);
- 4) комунікативний тренінг (формування комунікативних умінь, розв'язання конфліктів, міжособистісне спілкування, успішне ведення переговорів).

Особливий акцент зроблено на тому, щоб зміст спецкурсу реалізувати через форми та технології, які можна було б використати в освітньому процесі для формування підприємницької компетентності учнів. Адже ефективність навчання залежить від

упровадження таких методів і технологій навчання, які створюють можливості педагогам виконувати ті ролі, завдання, шукати такі розв'язки проблем, робити такі відкриття, які їм доведеться застосовувати при проведенні уроків з учнями.

Скориставшись теоретичними підходами їх згрупували залежно від бажаних результатів: Методи, що ґрунтуються на вміннях критичного мислення, умовиводу, аналізу, оцінювання й узагальнення фактів. Для реалізації цього виду цілей може послужити: мозковий штурм, SWOT-аналіз, лекція з презентацією і робота з текстом-джерелом.

1. Методи, що сприяють формуванню відповідальності, здійсненню й оцінюванню вибору, а також прийняттю рішень з повним усвідомленням наслідків. Корисними для нас будуть: «дерево прийняття рішень», методи дискусії (дебати, «шість капелюхів», «критерійний покер», дискусія на бали, метаплан).

2. Методи, що розвивають уяву, ґрунтуються на емоціях і переживаннях учня, а також створюють умови для дії: драма, моделювання, рольова гра, «асоціативний куц», ментальні карти.

3. Методи, які добре відомі й часто застосовуються – лекція з презентацією, робота з текстом-джерелом, співпраця й робота в малих групах, експертні групи, зупинки з завданнями, проектування.

Особливу увагу в роботі з педагогами приділено відпрацюванню окремих технік і вправ, які налагоджують співпрацю, вчать спілкуватися між собою, дискутувати, переконувати, відстоювати власні позиції, йти на компроміс тощо. Щоб заохотити до активності й почути думку кожного учня, педагогам запропоновано запроваджувати такі техніки, як «Продовж речення», «Оксфордські дебати», творчі завдання: «Доповни сюжет», «Лист-звернення», «Залиш останнє слово для мене» тощо. Рекомендовано використання різних форм ігрових технологій. На уроках, де впроваджують гру, немає одноманітності, монотонності; створюються умови для всебічного розвитку дитини, її здібностей. Досить ефективними для розвитку підприємницьких якостей є рольові ігри, які допомагають уявити себе експертами в певній сфері, продемонструвати знання, уміння, часто здобуті завдяки методу випереджувальних завдань.

Нові освітні реформи безпосередньо впливають на професійну потребу педагогів до оволодіння системою знань з основ підприємництва. Сучасні соціально-економічні умови в Україні висувають нові вимоги до підростаючого покоління. Молода людина, щоб знайти своє місце в житті, повинна бути більш самостійною, активною, цілеспрямованою та ініціативною, готовою до самостійного пошуку працевлаштування після закінчення школи. Але для того, щоб вибір здобувачів освіти був усвідомленим, адаптований під реалії сучасного життя, у педагогів повинна бути сформована відповідна складова професійної компетентності, яка базується на основах знань з економіки та підприємництва.

Перелік використаних джерел інформації:

1. Білова Ю.А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2013. Вип. 7. С. 15-17.
2. Гельбак А.М. Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя: [методичні рекомендації]. Кропивницький: КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 24 с.
3. Ковтун Г.І., Мартиненко О.В. До питання формування економічної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. №4. С. 135-144.
4. Назаренко Г.А. Формування підприємницької компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів у відповідності до вимог нових державних стандартів: [метод. посібник]. Черкаси: ЧОПОПП, 2014. 68 с.